

Laconicum Europae speculum – Lakonsko ogledalo Evrope

Prevedel Izidor Janžekovič

V prvi polovici 18. stoletja je bila objavljena serija devetih oziroma desetih latinskih tiskov z naslovom *Lakonsko ogledalo Evrope* (*Laconicum Europae speculum*). Podobe z napisi je zasnoval Paul Decker mlajši (1685–1742), Johann Wolfgang Baumgartner (1709–1761) je postavil le tisk za Nizozemca, same bakroreze so izdelali različni bakrorezci (Christian Friedrich Lottes, Johann Georg Pinz, Philipp Andreas Kilian, Andreas Hoffer), uredil in izdal pa jih je Martin Engelbrecht (1684–1756) v Augsburgu okrog leta 1730. Celotni naslov je daljši, *Lakonsko ogledalo Evrope, v katerem je brez predsodkov, posmehovanja ali zaničevanja predstavljenih njenih devet posebej uglednih narodov in ljudstev, ki se v določenih lastnostih in znamenjih razlikujejo, vse zaradi radovednosti in zabave* (*Laconicum Europae speculum: quo ix. illius praecipuae nationes et populi, absque omni praeiudicio, ludibrio et opprobrio, saltem curiositatis et oblectationis gratia, certis characteribus et symbolis discernuntur, ob oculos positum*).¹ V naslovu je torej pojasnjen tudi razlog za nastanek teh tiskov, izšli so »zaradi radovednosti in zabave« (*curiositatis et oblectationis gratia*). Podobno kot ostale razpredelnice ljudstev ti

- 1 Engelbrecht, *Laconicum Europae speculum*. Pri prevodu sem si pomagal s številnimi latinskimi slovarji in glosarji. Ključen za razumevanje besedila je za srednjeveško in zgodnjenovoveško latinščino Du Cange, *Glossarium mediae et infimae Latinitatis*. Koristna sta bila tudi Niermeyer, *Mediae Latinitatis lexicon minus*, in Bartal, *Glossarium mediae et infimae Latinitatis regni Hungariae*. Pri prevajanju v slovenščino mi je pomagal Wiesthaler, *Latinsko-slovenski slovar*. Za pregled prevoda in številne rešitve mojih nerodnosti se zahvaljujem Martinu Benediku, za pomoč pri določenih izrazih in prevodih še Davidu Movrinu, naposled pa tudi Anji Božič za skrben pregled in številne predloge za izboljšavo. Za vse morebitne nejasnosti in napake sem odgovoren sam.

bakrorezi niso bili mišljeni kot predstavitev realnih podob, temveč so bili namenjeni tudi zabavi.²

Najbolj znana razpredelnica ljudstev je sicer oljna slika anonimnega slikarja s Štajerske iz 18. stoletja, t.i. štajerska *Völkertafel* (slika 1), zgodovinski vir *par excellence* za zgodnjenovoveške etnične stereotipe v Evropi. Temeljila je na praktično enakem bakrorezu Josepha Friedricha Leopolda (*Leopold-Stich*), ki je prav tako kot *Lakonsko ogledalo Evrope* nastal v Augsburgu v začetku 18. stoletja. Obe različici, Leopoldov bakrorez in štajerska *Völkertafel*, sta praktično enaki sliki z manjšimi razlikami, napisani v različnih narečjih.³ Razpredelnica ljudstev predstavi sedemnajst stereotipov ali značilnosti za deset narodov: vedenje, značilnost in značaj, razum, fiziognomijo, znanje, hibe, bolezni, bogočastje, podnebje, temperament itd. Čeprav so bili opisi skopi, so bili prežeti z močno sporočilnostjo. Evropski narodi so razporejeni na osi, ki poteka od zahoda proti vzhodu, od Španca do Turka ali Grka.

Tiski še nikoli niso bili prevedeni v slovenščino in besedilo je kljub majhnemu obsegu nekoliko zahtevno. Glede na razporeditev na štajerski razpredelnici narodov sem tudi *Lakonsko ogledalo Evrope* razdelil od Španca do Grka. V nasprotju s štajersko razpredelnico ljudstev pri izvirnih Engelbrechtovih podobah iz okrog leta 1730 sicer ni upodobitve za Turka ali Grka. Namesto tega je bil upodobljen Nizozemec (*Batavus*), čeprav pri tem niso bile našteje vse značilnosti. Zanimiva je izključitev Turkov s seznama »devet posebej uglednih narodov in ljudstev« v Evropi. Morda so bili za Engelbrechta v Augsburgu Turki že oddaljeni – ali pa je povezoval »ugled« s krščanstvom in Turke izključil.

Izhodišče za prevod je sicer tiskana verzija iz leta 1767, kjer je namesto Nizozemca dodan prav Grk, besedilo pa od tistega na upodobitvah odstopa v zelo redkih nepomembnih podrobnostih. Avtor je z »Grkom« imel v mislih evropska oziroma balkanska ljudstva, ki so živela v otomanskem cesarstvu. To mešanje pripadnosti »narodu« in »državi« je za zgodnji novi vek precej tipično, kar potrjujejo tudi

2 To *Lakonsko ogledalo Evrope* je v 18. stoletju izšlo v različnih oblikah in prevodih; prim. Weitenauer, *Compendium scientiarum et eruditionis omnigenae*, 230–43. Podobe so nastale tudi v španščini, hrani jih ekvadorski narodni muzej v Quitu (*Casa de la Cultura*). Med drugim so jih namestili tudi na pregradno ali špansko steno oziroma paravan, ki ga hrani muzej Franza Mayerja v Ciudad de México; Kubiak, »Bild des Innern«, 311–32.

3 Stanzel, *Europäer – ein imagologischer Essay*; Stanzel, *Europäischer Völkerspiegel*.

zgodnejša besedila. Herberstein se recimo v *Moskovskih zapiskih* Turkov ne loti posebej podrobno, a zapiše, da »evropski Turki, ki govorijo slovanski jezik, imenujejo Konstantinopol Carigrad, to je kraljevsko mesto.«⁴ Tako so očitno podložniki v jugovzhodni Evropi, ki so prišli pod otomansko cesarstvo, obveljali za »evropske Turke«.

V prevodu sem ohranil izvirnikovo kolektivno ednino. Danes je sicer ta raba opešala, a je bila nedavno še precej pogosta. Tako recimo Fran Milčinski (1867–1932) v *Butalcih* zapiše: »To je bilo tiste dni, ko je Turek, krivoverna ta nesnaga, strašil po deželi in robil živino in mladino.«⁵ Avtor je bil sicer sam relativno nedosleden. Tako recimo pogosto preskakuje med ednino in množino. Različna ljudstva so vedno navedena v ednini, različne značilnosti oziroma stereotipi pa v ednini ali v množini. Pri prevajanju sem sicer precej zvesto sledil latinskemu izvirniku in ohranil avtorjevo nedoslednost, le pri redkih izjemah sem prevod priredil zaradi lažje razumljivosti v slovenščini.

Večina značilnosti ali stereotipov v *Lakonskem ogledalu Evrope* je enaka kot pri štajerski *Völkertafel*, pri čemer se je avtor gotovo naslonil na predhodno upodobitev, se pravi predvsem na Leopoldov bakrorez, ki je prav tako nastal v Augsburgu. Pridevniki se namreč pojavljajo v primerniku in presežniku, čeprav naj bi vsak tisk stal zase. Toda poleg sedemnajstih stereotipov je *Lakonsko ogledalo Evrope* dodalo še dodatnih devet značilnosti: temperament, podnebje in zrak, nebesno znamenje, pijačo in hrano, moč (samo za Nizozemca), sposobnost za posel, umetnost in opravila, odnos do žensk, njihovo etnogenezo ter želje za skupno dobro. Posamezni narodi so bili upodobljeni kot večfiguralna alegorična kompozicija na dvoru in s petindvajsetimi značilnostmi ali stereotipi v baročnih kartušah, ki obkrožajo to kompozicijo (slika 2).⁶ Značilnosti so precej naključno razvrščene okrog podob in so pri vsakem narodu drugače, a so v prevodu razvrščene v enakem vrstnem redu, kot se pojavljajo na štajerski razpredelnici narodov, da je primerjava stereotipov lažja.

4 Herberstein, *Moskovski zapiski*, 26.

5 Milčinski, *Butalci*, 12.

6 Engelbrecht, *Laconicum Europae speculum*.

Kurze
Beschreibung
der
In.
Europa.
Befindlichen
Völkern
Und Ihren
Eigenschaften.
fen.

Namen.	Spanier.	Frankos.	Wälisch.	Deutscher.	Engländer.
Sitten.	Hochmüthig.	Leicht sinig.	Hinderhältig.	Offenherzig.	Wohl Y.
Und ^{Natur} Eigenschaft.	Wunderbarlich.	Und ^{Heldesig} gesprächig.	Eiferlich.	Ganz Gut.	Lieb-rei.
Verstand.	Klug und Weis.	Sirlich.	Scharfsinig.	Wizig.	Unmüth.
^{Erzeugung} deren Eigenschaften.	Mäntlich.	Kindisch.	Wie iederwill.	Aber Allmit.	Weibli.
Wissen-schaft.	Schriftgelehrt.	In Kriegssachen.	Geistlichen Rechte.	Weltlichen Rechte.	Welt V.
Der ^{Tracht} Kleidung.	Gutbaar.	Unbeständig.	Gut sam.	Macht alles Nach.	Frankos ^{auf} Schiff.
Integent.	Gottfärtig.	Betrügerisch.	Geistlich.	Verfchwenderisch.	Unruh.
Sieben.	Ehrlieb und Rüm.	Den Krieg.	Das Gold.	Den Trunk.	Die Woh.
Krankheiten.	Verstopfung.	In Fieber.	In bösser Leuch.	In Bodogrä.	Verfchwim ^{an} .
Ihr Land.	Ist fruchtbaar.	Mohlgearbeit.	Und ^{Ergeßlich} Wohlthätig.	Gut.	Frucht.
KriegsTugent.	GroßMüthig.	Unglück.	Sirlich.	Unüberwindlich.	In See.
Gottesdienst.	Der aller beste.	Gut.	Etwas besser.	Noch Andächtiger.	Verderb ^{er} .
^{Erkennen} für Ihren Herrn.	Seinen Monarchen.	Seine König.	Seinen Väterrath.	Seinen Kaiser.	bald den b.
Haben Übersuß.	In Früchten.	In Waren.	In Wein.	In Getraid.	An sich V.
^{die Zeit} Vertreiben.	Mit Spillen.	Mit betrogen.	Mit Schwächen.	Mit Trinken.	Mit Ar.
^{Vergleichung} Mit denen Thieren.	In Löfanten.	In Fuchsen.	In Fuchsen.	In Löben.	In P.
Ihr Leben Ende.	In Böth.	In Krieg.	In Kloster.	In Wein.	In Wa.

der.	Schwöth.	Polack.	Ynger.	Muskawith.	Tirk oder Griech.
estalt.	Stark und Groh.	Bäurisch.	Yntreü.	bok Hassit.	^{Wie das} Abrihweter.
sch.	Graus-sam.	Hochwilder.	AllerGrausambst	Gut Yngerisch.	^{im} Lung Teüfel.
ig.	Hartknäbig.	Gering Achten.	Nochweniger.	Gar Nichts.	Oben Auk.
ch.	Ynertendlich.	Mittelmässig.	Bluthbegirig.	Ynentlichkrob.	Härtlich.
deis.	ⁱⁿ Freuen Künsten.	ⁱⁿ Unterschied- lichen Sprachen.	ⁱⁿ Ladeinischer Sprach.	ⁱⁿ Krichischer Sprache.	ⁱⁿ Bölscher Politicus.
cheart.	Von Löder.	Sang Rökkig.	Viel Härbig.	Mit bölszen.	^{auf} Weiber Art.
ig.	Über Glaubenisch.	Braller.	Geräther.	Gar Uerätherisch.	^{noch} Veräterischer.
allust.	Köstlichspeisen.	Den Aul.	Die Aufruhe.	Den Brügl.	Selbstkeigne Lieb.
dsucht.	Der Wasserucht.	^{an} Dendurchbruch.	Un der freis.	Un Reichen.	Un Schwachheit.
baar.	Bergig.	Waldich.	^{frucht} Und goldreich.	Voller Lih.	Ein Liebreiches.
held.	Ynuerzackel.	Yn Gestimt.	Aufriererisch.	Miesamb.	Gar faul.
^{lich} Mond.	Sifrigin Glauben.	Glaubt Allerley.	Ynmüessig.	Ein Abtrüniger.	Swenein solchen.
alk jene.	Freue Herrschaft.	Sinen Erwelden.	Sine all Unbeliebigen.	Sinen Freimiligen.	Ein Shiran.
Weid.	Yn Urk Kruben.	Yn Bölscherch.	In Allen.	Yn Immen.	^{an} Und weichen sachen.
zeiten.	Mit Essen.	Mit zanden.	Mit Miesliegen.	Mit schlaffen.	Mit Kränkeln.
ferd.	Sinen Ochsen.	Sinen Bern.	Sinen Wolffen.	Ein Esel.	Siner Katz.
Mer.	Auf der Erd.	Im stall.	beym säwel.	In Schnee.	In betrug.

Slika 1. Štajerska razpredelnica ljudstev iz 18. stoletja (Steirische Völkertafel).

VITIA
Deterior.

SCIENTIA
Gracius.

INGENIUM
tardum.

MORES
Agrestis.

MORBUS
QUO
DECUM-
DUNT.
Arthumate.

IN
VIRTUTE
MELICA
Laboris.

DOMINI
QUOS
AGNOSCUNT
Despote.

TEMPUS
CONSU-
MUNT.
Dormien-

ZODIA-
CI
SIGNIS
SUBSUNT
Aquario.

MORIENTUR
ET SEPE-
LTI-
In Niv.

TEMPERAMENTUM
ILLORUM
Phlegmatico-Melan-
cholicus.

UXORES ILLORUM QUO
MODO SOLLENT TRACTARI
lit. diligatur. ver. hocque tractat-
tur. nam quibus sollicitudinis ipsi
ut ut per se.

METAMORPHOSIS ET MU-
TATIO ILLORUM STATUS
Illius floris et leuata amantibus cum se
unt. mutata per artes et studia.

MOSCO

GENIUS ET NATURA
PHYSIOGNOMIA
VESTITUS
AMANT

TERRA
QUAM
INHABITANT
GLACIALEM

IN
CULTU
RELIGIONIS
SUPERSTITIONIS

ABUNDANT
APIBUS

ANIMALIA
QUIBUS
COMPARANDUS
ALCE

CLIMA
POLI ET
AERIS
NIVIS
ET
MISERIAM

OWITA

QUI AB ISTIS DESIDERANTUR
A BONO PUBLICO
FORGET BONUM ARDENT IN ADULTERIO
DIT IN PATE, QUOD QUOD SIT ETIUM
DIT IN PATE, QUOD QUOD SIT ETIUM

APTITUDINE AD NEGOTIA
ARTES ET RES GERENDAS
AD SERVANDUM ET OBSERVANDUM AD
PRINCIPES INTELLECTUS

IN POTU ET
CIBO
MISERIAM

Слика 2. Тиск з uppodoblyvno lastnosti Rusov, Laconicum Europae speculum (Engelbrecht 1730, nepaginirano).

BIBLIOGRAFIJA

- Bartal, Antonius. *Glossarium mediae et infimae Latinitatis regni Hungariae*. Leipzig: B.G. Teubner, 1901.
- Du Cange, Charles du Fresne et al. *Glossarium mediae et infimae Latinitatis*, 10 zv. Niort: L. Favre, 1883–1887.
- Engelbrecht, Martin (urednik in založnik). *Laconicum Europae speculum*. Augsburg, 1730.
- Herberstein, Sigismund. *Moskovski zapiski*. Ljubljana: Slovenska matica, 2001.
- Kubiak, Ewa. »Obraz Innego – przedstawienie Królestwa Polskiego z Museo Casa de la Cultura w Quito.« V: *Vom »Troglodytenland« ins Reich der Scheherazade: Archäologie, Kunst und Religion zwischen Okzident und Orient; Festschrift für Piotr O. Schplz zum 70. Geburtstag*, ur. Magdalena Długosz. Berlin: Frank & Timme, 2014, 311–32.
- Milčinski, Fran. *Butalci*. Ljubljana: Založba Karantanija, 1999.
- Stanzel, Franz K. *Europäer – ein imagologischer Essay*, 2. izd. Heidelberg: Carl Winter, 1998.
- Stanzel, Franz K. (ur.). *Europäischer Völkerspiegel: Imagologisch-ethnographische Studien zu den Völkertafeln des frühen 18. Jahrhunderts*. Heidelberg: Carl Winter, 1999.
- Steirische Völkertafel*. Volkskundemuseum Wien, dostopno na spletu.
- Weitenauer, Felix Anton von. *Compendium scientiarum et eruditionis omnigenae: sive tabulae variis ss. patrum, theologorum, ac ascetarum doctrinis efformatae, ut moveant: Exquisitis iuristarum, medicorum, philosophorum, philologorum, et historicorum sententiis, ac aphorismis adornatae, ut doceant; Praeclaris mathematicorum, ethicorum, et politicorum problematibus, proverbiiis, et observationibus illustratae, ut delectent*. Augsburg: Wagner, 1767.
- Wiesthaler, Fran. *Veliki latinsko-slovenski slovar*. Ljubljana: Kres, 1993–2007.

*Laconicum Europae speculum:
quo ix. illius praecipuae nationes et populi,
absque omni praeiudicio, ludibrio et opprobrio,
saltem curiositatis et oblectationis gratia,
certis characteribus et symbolis discernuntur,
ob oculos positum*

Lakonsko ogledalo Evrope,
v katerem je brez predsodkov, posmehovanja ali zaničevanja
predstavljenih njenih devet
posebej uglednih narodov in ljudstev,
ki se v določenih lastnostih in znamenjih razlikujejo,
vse zaradi radovednosti in zabave

MORES

<i>Hispanus</i>	Gravis.
<i>Gallus</i>	Levis.
<i>Italus</i>	Tectus.
<i>Germanus</i>	Apertus.
<i>Anglus</i>	Pulcher.
<i>Suecus</i>	Asper.
<i>Polonus</i>	Durus.
<i>Hungarus</i>	Crudus.
<i>Moscowita</i>	Agrestis.
<i>Graecus</i>	Protheus.

GENIUS ET NATURA

<i>Hispanus</i>	Mirabilis.
<i>Gallus</i>	Affabilis.
<i>Italus</i>	Zelotypus.
<i>Germanus</i>	Optimus.
<i>Anglus</i>	Amabilis.
<i>Suecus</i>	Terribilis.
<i>Polonus</i>	Terribilior.
<i>Hungarus</i>	Terribilissimus.
<i>Moscowita</i>	Simillimus.
<i>Graecus</i>	Mendacissimus.

INGENIUM

<i>Hispanus</i>	Sapiens.
<i>Gallus</i>	Prudens.
<i>Italus</i>	Perspicax.
<i>Germanus</i>	Sagax.
<i>Anglus</i>	Solidum.
<i>Suecus</i>	Firmum.
<i>Polonus</i>	Arduum.
<i>Hungarus</i>	Strenuum.
<i>Moscowita</i>	Tardum.
<i>Graecus</i>	Maximum.

PO VEDENJU

<i>Španec</i>	Resen.
<i>Francoz</i>	Lahkomiseln.
<i>Italijan</i>	Skrivnosten.
<i>Nemec</i>	Odkritosrčen.
<i>Anglež</i>	Prijeten.
<i>Šved</i>	Osoren.
<i>Poljak</i>	Naporen.
<i>Madžar</i>	Okruten.
<i>Rus</i>	Kmečki.
<i>Grk</i>	Nestanoviten.

PO ZNAČILNOSTI IN ZNAČAJU

<i>Španec</i>	Krasen.
<i>Francoz</i>	Zgovoren.
<i>Italijan</i>	Ljubosumen.
<i>Nemec</i>	Optimalen.
<i>Anglež</i>	Prisrčen.
<i>Šved</i>	Strašen.
<i>Poljak</i>	Strašnejši.
<i>Madžar</i>	Najstrašnejši.
<i>Rus</i>	Nadvse podoben.
<i>Grk</i>	Skrajno manipulativen.

PO RAZUMU

<i>Španec</i>	Pameten.
<i>Francoz</i>	Preudaren.
<i>Italijan</i>	Ostroumen.
<i>Nemec</i>	Bistroumen.
<i>Anglež</i>	Neomajen.
<i>Šved</i>	Vztrajen.
<i>Poljak</i>	Naporen.
<i>Madžar</i>	Živahen.
<i>Rus</i>	Počasen.
<i>Grk</i>	Izreden.

PHYSIOGNOMIA

<i>Hispanus</i>	Virilis.
<i>Gallus</i>	Puerilis.
<i>Italus</i>	Generis communis.
<i>Germanus</i>	Generis omnis.
<i>Anglus</i>	Generis feminini.
<i>Suecus</i>	Taetricus.
<i>Polonus</i>	Rotundus.
<i>Hungarus</i>	Truculentus.
<i>Moscowita</i>	Incultus.
<i>Graecus</i>	Delicatus.

SCIENTIA

<i>Hispanus</i>	Theologus.
<i>Gallus</i>	Polemicus.
<i>Italus</i>	Canonista.
<i>Germanus</i>	Iurista.
<i>Anglus</i>	Philosophus.
<i>Suecus</i>	Philologus.
<i>Polonus</i>	Linguista.
<i>Hungarus</i>	Latinus.
<i>Moscowita</i>	Graecus.
<i>Graecus</i>	Pseudo-politicus.

VESTITUS

<i>Hispanus</i>	Modestus.
<i>Gallus</i>	Protheus.
<i>Italus</i>	Honestus.
<i>Germanus</i>	Simius.
<i>Anglus</i>	Gallus.
<i>Suecus</i>	Coriaceus.
<i>Polonus</i>	Togatus.
<i>Hungarus</i>	Coloratus.
<i>Moscowita</i>	Pelliceus.
<i>Graecus</i>	Femineus.

PO FIZIOGNOMIJI

<i>Španec</i>	Možat.
<i>Francoz</i>	Deški.
<i>Italijan</i>	Običajen.
<i>Nemec</i>	Raznovrsten.
<i>Anglež</i>	Poženščen.
<i>Šved</i>	Resnoben.
<i>Poljak</i>	Zaobljen.
<i>Madžar</i>	Robusten.
<i>Rus</i>	Zanemarjen.
<i>Grk</i>	Delikaten.

PO ZNANJU

<i>Španec</i>	Teolog.
<i>Francoz</i>	Polemik.
<i>Italijan</i>	Kanonist.
<i>Nemec</i>	Jurist.
<i>Anglež</i>	Filozof.
<i>Šved</i>	Filolog.
<i>Poljak</i>	Lingvist.
<i>Madžar</i>	Latinec.
<i>Rus</i>	Grk.
<i>Grk</i>	Psevdo-politik.

OBLAČI SE

<i>Španec</i>	Skromno.
<i>Francoz</i>	Raznovrstno.
<i>Italijan</i>	Dostojno.
<i>Nemec</i>	Opičje.
<i>Anglež</i>	Francosko.
<i>Šved</i>	V usnje.
<i>Poljak</i>	Gosposko.
<i>Madžar</i>	Raznobarvno.
<i>Rus</i>	V krzno.
<i>Grk</i>	Poženščeno.

VITIA

<i>Hispanus</i>	Superbus.
<i>Gallus</i>	Fraudulentus.
<i>Italus</i>	Luxoriosus.
<i>Germanus</i>	Prodigus.
<i>Anglus</i>	Turbulentus.
<i>Suecus</i>	Superstitiosus.
<i>Polonus</i>	Ostentator.
<i>Hungarus</i>	Inconstans.
<i>Moscowita</i>	Deterior.
<i>Graecus</i>	Fallacior.

AMANT

<i>Hispanus</i>	Gloriam.
<i>Gallus</i>	Militiam.
<i>Italus</i>	Aurum.
<i>Germanus</i>	Potum.
<i>Anglus</i>	Delicias.
<i>Suecus</i>	Escas.
<i>Polonus</i>	Nobilitatem.
<i>Hungarus</i>	Rebellionem.
<i>Moscowita</i>	Fustem.
<i>Graecus</i>	Philautiam.

MORBUS, QUO DECUMBUNT

<i>Hispanus</i>	Hypocondriaco.
<i>Gallus</i>	Suo.
<i>Italus</i>	Peste.
<i>Germanus</i>	Pede.
<i>Anglus</i>	Tabe.
<i>Suecus</i>	Hydrope.
<i>Polonus</i>	Plica.
<i>Hungarus</i>	Phrenetico.
<i>Moscowita</i>	Asthmate.
<i>Graecus</i>	Debilitate.

PO HIBAH

<i>Španec</i>	Ošaben.
<i>Francoz</i>	Goljufiv.
<i>Italijan</i>	Razvraten.
<i>Nemec</i>	Zapravlživ.
<i>Anglež</i>	Nemiren.
<i>Šved</i>	Vraževeren.
<i>Poljak</i>	Našopirjen.
<i>Madžar</i>	Nestanoviten.
<i>Rus</i>	Nizkoten.
<i>Grk</i>	Prevarantski.

LJUBIJO

<i>Španec</i>	Slavo.
<i>Francoz</i>	Vojaštvo.
<i>Italijan</i>	Zlato.
<i>Nemec</i>	Pijačo.
<i>Anglež</i>	Naslado.
<i>Šved</i>	Jedačo.
<i>Poljak</i>	Plemstvo.
<i>Madžar</i>	Vstajo.
<i>Rus</i>	Palico.
<i>Grk</i>	Sam sebe.

BOLEZEN, ZA KATERO UMRO

<i>Španec</i>	Hipohondrija.
<i>Francoz</i>	Njegova (= sifilis).
<i>Italijan</i>	Kuga.
<i>Nemec</i>	Putika.
<i>Anglež</i>	Jetika.
<i>Šved</i>	Vodenica.
<i>Poljak</i>	Pletenica.
<i>Madžar</i>	Norost.
<i>Rus</i>	Naduha.
<i>Grk</i>	Oslabelost.

TERRA, QUAM INHABITANT

<i>Hispanus</i>	Fecundam.
<i>Gallus</i>	Excultam.
<i>Italus</i>	Delicatam.
<i>Germanus</i>	Bonam.
<i>Anglus</i>	Humidam.
<i>Suecus</i>	Montosam.
<i>Polonus</i>	Silvestrem.
<i>Hungarus</i>	Praedivitem.
<i>Moscowita</i>	Glacialem.
<i>Graecus</i>	Dulciorem.

IN VIRTUTE BELLICA

<i>Hispanus</i>	Magnanimus.
<i>Gallus</i>	Astutus.
<i>Italus</i>	Providus.
<i>Germanus</i>	Invictus.
<i>Anglus</i>	Archithalassus.
<i>Suecus</i>	Infractus.
<i>Polonus</i>	Impetuosus.
<i>Hungarus</i>	Turbulentus.
<i>Moscowita</i>	Laboriosus.
<i>Graecus</i>	Pigerrimus.

IN CULTU RELIGIONIS

<i>Hispanus</i>	Optimus.
<i>Gallus</i>	Bonus.
<i>Italus</i>	Melior.
<i>Germanus</i>	Devotior.
<i>Anglus</i>	Minus constans.
<i>Suecus</i>	Simplicissimus.
<i>Polonus</i>	Multiplex.
<i>Hungarus</i>	Indiscretus.
<i>Moscowita</i>	Superstitiosus.
<i>Graecus</i>	Simillimus.

DEŽELA, KJER ŽIVIJO

<i>Španec</i>	Rodovitna.
<i>Francoz</i>	Lepo obdelana.
<i>Italijan</i>	Krasna.
<i>Nemec</i>	Dobra.
<i>Anglež</i>	Vlačna.
<i>Šved</i>	Hribovita.
<i>Poljak</i>	Gozdnata.
<i>Madžar</i>	Bogata.
<i>Rus</i>	Ledena.
<i>Grk</i>	Očarljiva.

PO VOJAŠKI VEŠČINI

<i>Španec</i>	Pogumen.
<i>Francoz</i>	Prebrisan.
<i>Italijan</i>	Previden.
<i>Nemec</i>	Nepremagljiv.
<i>Anglež</i>	Prvi na morju.
<i>Šved</i>	Zlomljen.
<i>Poljak</i>	Napadalen.
<i>Madžar</i>	Prevratniški.
<i>Rus</i>	Težaven.
<i>Grk</i>	Skrajno len.

V BOGOČASTJU

<i>Španec</i>	Najboljši.
<i>Francoz</i>	Dober.
<i>Italijan</i>	Boljši.
<i>Nemec</i>	Pobožnejši.
<i>Anglež</i>	Bolj nestalen.
<i>Šved</i>	Skrajno preprost.
<i>Poljak</i>	Raznovrsten.
<i>Madžar</i>	Neizbirčen.
<i>Rus</i>	Vraževeren.
<i>Grk</i>	Zelo podoben.

DOMINI, QUOS AGNOSCUNT

<i>Hispanus</i>	Monarcham.
<i>Gallus</i>	Regem.
<i>Italus</i>	Patriarcham.
<i>Germanus</i>	Augustum.
<i>Anglus</i>	Mixtum.
<i>Suecus</i>	Dominum.
<i>Polonus</i>	Electum.
<i>Hungarus</i>	Invitum.
<i>Moscowita</i>	Despoticum.
<i>Graecus</i>	Tyrannum.

ABUNDANT

<i>Hispanus</i>	Fructibus.
<i>Gallus</i>	Mercibus.
<i>Italus</i>	Vino.
<i>Germanus</i>	Frumento.
<i>Anglus</i>	Pascuis.
<i>Suecus</i>	Metallis.
<i>Polonus</i>	Pellibus.
<i>Hungarus</i>	Omnibus.
<i>Moscowita</i>	Apibus.
<i>Graecus</i>	Mollibus.

TEMPUS CONSUMUNT

<i>Hispanus</i>	Ludendo.
<i>Gallus</i>	Fallendo.
<i>Italus</i>	Loquendo.
<i>Germanus</i>	Bibendo.
<i>Anglus</i>	Laborando.
<i>Suecus</i>	Comedendo.
<i>Polonus</i>	Rixando.
<i>Hungarus</i>	Otiando.
<i>Moscowita</i>	Dormiendo.
<i>Graecus</i>	Aegrotando.

ZA VLADARJA PRIZNAVAJO

<i>Španec</i>	Monarha.
<i>Francoz</i>	Kralja.
<i>Italijan</i>	Patriarha.
<i>Nemec</i>	Cesarja.
<i>Anglež</i>	Različne.
<i>Šved</i>	Gospoda.
<i>Poljak</i>	Izvoljenega.
<i>Madžar</i>	Neželenega.
<i>Rus</i>	Despota.
<i>Grk</i>	Tirana.

IMAJO OBILICO

<i>Španec</i>	Pridelkov.
<i>Francoz</i>	Dobrin.
<i>Italijan</i>	Vina.
<i>Nemec</i>	Žita.
<i>Anglež</i>	Pašnikov.
<i>Šved</i>	Rudnikov.
<i>Poljak</i>	Krzna.
<i>Madžar</i>	Vsega.
<i>Rus</i>	Čebel.
<i>Grk</i>	Mehkužnežev.

ČAS PREŽIVLJAJO

<i>Španec</i>	Z igrami.
<i>Francoz</i>	Z goljufanjem.
<i>Italijan</i>	S klepetanjem.
<i>Nemec</i>	S popivanjem.
<i>Anglež</i>	Z delom.
<i>Šved</i>	S prehranjevanjem.
<i>Poljak</i>	S pričkanjem.
<i>Madžar</i>	Z brezdeljem.
<i>Rus</i>	S spanjem.
<i>Grk</i>	Z bolehanjem.

ANIMALIA, QUIBUS COMPARANDUS

<i>Hispanus</i>	Elephas.
<i>Gallus</i>	Vulpes.
<i>Italus</i>	Lynx.
<i>Germanus</i>	Leo.
<i>Anglus</i>	Equus.
<i>Suecus</i>	Taurus.
<i>Polonus</i>	Ursus.
<i>Hungarus</i>	Lupus.
<i>Moscowita</i>	Alces.
<i>Graecus</i>	Elurus.

MORIUNTUR ET SEPELIUNTUR

<i>Hispanus</i>	In lecto.
<i>Gallus</i>	In bello.
<i>Italus</i>	In terrae motu.
<i>Germanus</i>	In potu.
<i>Anglus</i>	In aqua.
<i>Suecus</i>	In terra.
<i>Polonus</i>	In stabulo.
<i>Hungarus</i>	Acinace.
<i>Moscowita</i>	In nive.
<i>Graecus</i>	In fraude.

TEMPERAMENTUM ILLORUM

<i>Hispanus</i>	Melancholicus.
<i>Gallus</i>	Sanguineus.
<i>Italus</i>	Cholericus.
<i>Germanus</i>	Phlegmaticus.
<i>Anglus</i>	Sanguineo-cholericus.
<i>Suecus</i>	Melancholico-sanguineus.
<i>Polonus</i>	Cholerico-phlegmaticus.
<i>Hungarus</i>	Cholerico-sanguineus.
<i>Moscowita</i>	Phlegmatico-melancholicus.
<i>Graecus</i>	Melancholico-cholericus.

ŽIVALI, S KATERIMI JIH GRE PRIMERJATI

<i>Španec</i>	Slon.
<i>Francoz</i>	Lisica.
<i>Italijan</i>	Ris.
<i>Nemec</i>	Lev.
<i>Anglež</i>	Konj.
<i>Šved</i>	Bik.
<i>Poljak</i>	Medved.
<i>Madžar</i>	Volk.
<i>Rus</i>	Los.
<i>Grk</i>	Mačka.

UMRO IN SO POKOPANI

<i>Španec</i>	V postelji.
<i>Francoz</i>	V vojni.
<i>Italijan</i>	V potresu.
<i>Nemec</i>	V pijači.
<i>Anglež</i>	V vodi.
<i>Šved</i>	V zemlji.
<i>Poljak</i>	V hlevu.
<i>Madžar</i>	Pod sabljo.
<i>Rus</i>	V snegu.
<i>Grk</i>	V prevari.

NJIHOV TEMPERAMENT

<i>Španec</i>	Melanholik.
<i>Francoz</i>	Sangvinik.
<i>Italijan</i>	Kolerik.
<i>Nemec</i>	Flegmatik.
<i>Anglež</i>	Sangvineo-kolerik.
<i>Šved</i>	Melanholiko-sangvinik.
<i>Poljak</i>	Koleriko-flegmatik.
<i>Madžar</i>	Koleriko-sangvinik.
<i>Rus</i>	Flegmatiko-melanholik.
<i>Grk</i>	Melanholiko-kolerik.

CLIMA POLI ET AERIS

<i>Hispanus</i>	Siccum, sed valde bonum.
<i>Gallus</i>	Temperatum et iucundum.
<i>Italus</i>	Calidum, sed humido mixtum.
<i>Germanus</i>	Varium, sed ubique sanum.
<i>Anglus</i>	Nebulosum, sed fecundum.
<i>Suecus</i>	Austerum, sed innoxium.
<i>Polonus</i>	Frigidum, sed frugiferum.
<i>Hungarus</i>	Bonum et sponte benignum.
<i>Moscowita</i>	Nivosum et miserum.
<i>Graecus</i>	Optimum et neglectum.

ZODIACI SIGNIS SUBSUNT

<i>Hispanus</i>	Cancro.
<i>Gallus</i>	Geminis.
<i>Italus</i>	Librae.
<i>Germanus</i>	Virgini.
<i>Anglus</i>	Arieti.
<i>Suecus</i>	Piscibus.
<i>Polonus</i>	Capricorno.
<i>Hungarus</i>	Sagittario.
<i>Moscowita</i>	Aquario.
<i>Graecus</i>	Scorpio.

IN POTU ET CIBO

<i>Hispanus</i>	Parcus et sobrius.
<i>Gallus</i>	Bonus et optime paratus.
<i>Italus</i>	Temperatus et frugalis.
<i>Germanus</i>	Multus et exquisitus.
<i>Anglus</i>	Lautus et conditus.
<i>Suecus</i>	Durus et simplex.
<i>Polonus</i>	Sumptuosus et opiparus.
<i>Hungarus</i>	Copiosus et prodigus.
<i>Moscowita</i>	Miserrimus, sed assuetus.
<i>Graecus</i>	Delicatus et generosus.

PODNEBJE IN OZRAČJE

<i>Španec</i>	Suho, a zelo dobro.
<i>Francoz</i>	Zmerno in prijetno.
<i>Italijan</i>	Toplo, a pomešano z vlago.
<i>Nemec</i>	Raznovrstno, a povsod blagodejno.
<i>Anglež</i>	Oblačno, a rodovitno.
<i>Šved</i>	Ostro, a neškodljivo.
<i>Poljak</i>	Hladno, a rodovitno.
<i>Madžar</i>	Dobro in samo po sebi ugodno.
<i>Rus</i>	Zasneženo in bedno.
<i>Grk</i>	Najboljše in neizkoriščeno.

NEBESNO ZNAMENJE, POD KATERIM ŽIVIMO

<i>Španec</i>	Rak.
<i>Francoz</i>	Dvojčka.
<i>Italijan</i>	Tehtnica.
<i>Nemec</i>	Devica.
<i>Anglež</i>	Oven.
<i>Šved</i>	Ribi.
<i>Poljak</i>	Kozorog.
<i>Madžar</i>	Strelec.
<i>Rus</i>	Vodnar.
<i>Grk</i>	Škorpion.

PIJAČA IN HRANA

<i>Španec</i>	Skopa in trezna.
<i>Francoz</i>	Dobra in odlično pripravljena.
<i>Italijan</i>	Zmerna in skromna.
<i>Nemec</i>	Obilna in izbrana.
<i>Anglež</i>	Razkošna in začinjena.
<i>Šved</i>	Surova in preprosta.
<i>Poljak</i>	Draga in bogata.
<i>Madžar</i>	Obilna in potratna.
<i>Rus</i>	Skrajno bedna, a v navadi.
<i>Grk</i>	Slastna in odlična.

APTITUDO ILLORUM AD NEGOTIA, ARTES ET RES GERENDAS

<i>Hispanus</i>	Ad speculationes rerum sublimium, metaphysicationes ipsorum entium, et partum montium; in risum omnium.
<i>Gallus</i>	Ad negotiationes, ad legationes et fascinationes. Plusquam viri in primo impetu, plusquam feminae in malo exitu.
<i>Italus</i>	In choro et foro ad novem musas, Apollini charas, et ubi boni nulli meliores, ubi mali nulli peiores.
<i>Germanus</i>	In sago et toga ut olim barbari, iam vere incliti, invicti milites, summi artifices et rerum caesares.
<i>Anglus</i>	Ad artem nauticam et omnem scientiam per totum mundum iam famosissimam.
<i>Suecus</i>	Ad laboriosa et periculosa ut veri filii Martis et Palladis.
<i>Polonus</i>	Ad artem mechanicam, ad linguam exteram, si vitent otium aut discordiam.
<i>Hungarus</i>	Ad machinationes et invasiones in terras externas, ad prociendum corpus et animam.
<i>Moscowita</i>	Ad serviendum et obediendum ad principis nutum sive sit aequum, sive iniustum.
<i>Graecus</i>	Ad stratagemata, ad problematica, ad studia omnia et haeresis dogmata.

UXORES ILLORUM QUO MODO SOLEANT TRACTARI

<i>Hispanus</i>	Bonam amat, multumque honorat; sin secus, negligit, et aliam invenit.
<i>Gallus</i>	Dat pulchris nimiam libertatem et gloriam; ex pompa vestium virtutis exitium.
<i>Italus</i>	Has quaerit sedule, observat strenue, concludit rigide, ne fiant impiae.
<i>Germanus</i>	Sunt eis omnia cum viris communia, quia oeconomia, nec serva nec domina.
<i>Anglus</i>	Concedit profanas omnes delicias et iam ipsas plerumque caligas.
<i>Suecus</i>	Honeste tractat, rite observat, et strenue imperat.
<i>Polonus</i>	Devotam aestimat, modestam adamat, sed mala vapulat, ut se se corrigat.

SPOSOBNOST ZA POSEL, UMETNOST IN OPRAVILA

<i>Španec</i>	Za vznesena umovanja, metafizičarjenja o lastnih bitnostih in tresenju gora; vsakogar tarča posmehovanja.
<i>Francoz</i>	Za kupčije, delegacije in sleparije; možati v prvem zaletu, babji ob slabem razpletu.
<i>Italijan</i>	V zboru in na trgu so Apolonu in devetero muzam dragi; kjer so dobri, ni nihče boljši, kjer so slabi, ni nihče slabši.
<i>Nemec</i>	Nekoč sloveli so barbari, danes so ugledni v togi in bojni opravi; vojaki brez porazov in izvrstni obrtniki, vseh stvari oblastniki.
<i>Anglež</i>	Danes znani po mornarskih spretnostih, vsepovsod slove po raznovrstnih vednostih.
<i>Šved</i>	V nevarnosti ali garaštvu kot sinovi Ateni in Marsu.
<i>Poljak</i>	Za tuje jezike in tehnične veščine, če le ne zaidejo v brezdelje in razprtije.
<i>Madžar</i>	Za spletke in vpade v tuje dežele, za zanemarjanje dušne in telesne potrebe.
<i>Rus</i>	Uslužni in pokorni na vsak mig vladarja, naj bo pošten ali pokvarjen.
<i>Grk</i>	Za spletkarjenje in disputacije brez rešitve, za vsakovrstne nauke in heretične doktrine.

KAKO RAVNAJO S SVOJIMI ŽENSKAMI

<i>Španec</i>	Če je dobra, jo ljubi in zelo spoštuje; če ne, si najde drugo in jo pusti ob strani.
<i>Francoz</i>	Popustljiv je z lepoticami in jih pretirano slavi – razkošje oblačil, čednosti pogin.
<i>Italijan</i>	Marljivo išče in jih budno opazuje; v izogib brezbožnosti jih strogo omejuje.
<i>Nemec</i>	Ženskam je vse skupno z moškimi; čeprav skrbe za hišo, niso ne služabnice, ne gospodarice.
<i>Anglež</i>	Pristane na vse posvetne rádosti; čeprav jih danes največkrat zataji.
<i>Šved</i>	Z njimi ravna pošteno in kot je običajno; gospoduje – neomajno.
<i>Poljak</i>	Če je vdana, jo spoštuje, in dobrosrčno vroče ljubi; da se znebi malopridnosti, pa seže po šibi.

<i>Hungarus</i>	Vult nunquam barbaram, sed semper placidam et sic morigera erit charissima.
<i>Moscowita</i>	Ut diligatur, verberibus tractatur, nam modus Schlavonicus ipsis est proprius.
<i>Graecus</i>	Ut insolentiam contineat femineam, spiritus refrenat, multum humiliat, exinde adorat.

QUAE AB ISTIS DESIDERANTUR A BONO PUBLICO

<i>Hispanus</i>	Maior industria, commercia propria, exteros non spernat, fastum deponat, acquisita non perdat.
<i>Gallus</i>	S. Ludovici imitatio, Palaestinae recuperatio, sciant promissum cadere in debitum.
<i>Italus</i>	Nomen Sanctissimi magis impleant, leges quas dictitant, non ita negligant, pro re communi potius consulant.
<i>Germanus</i>	Principum concordia, religio unica, prisca sinceritas, vitae frugalitas.
<i>Anglus</i>	Maior observantia in capita regia, absint dissidia ex haeresi varia.
<i>Suecus</i>	Se inter limites contineat, et milites, nam male parta dilabuntur, haeredes regni puniuntur.
<i>Polonus</i>	Regni tranquillitas, vitae sobrietas, nervus rerum omnium, bonum est aerarium.
<i>Hungarus</i>	Regi sit fidelis, legi non rebellis, universi vincuntur, ubi singuli congregiuntur.
<i>Moscowita</i>	Pergat bonis avibus, in addiscendis artibus. Sciat quod sit otium diaboli pulvinarium.
<i>Graecus</i>	Sapiat cum Phrygibus, utatur suis dotibus, nam tertius habet praemium, si inter duos proelium.

<i>Madžar</i>	Divjakinje ne mara, vseč mu je blaga narava; bolj kot mu služi, bolj se mu priljubi.
<i>Rus</i>	Kot jo obožuje, jo tudi mlati; slovanske šege se je privadil držati.
<i>Grk</i>	Da obrzda žensko ošabno samovoljnost, jo veliko ponižuje; ko to doseže, jo poveličuje.

ČESA SI JE OD NJIH ŽELETI ZA SKUPNO DOBRO

<i>Španec</i>	Večja vnema, lastna trgovina, tujcev naj ne zaničuje, naj se znebi praznikov, in z dobičkom varčuje.
<i>Francoz</i>	Svetega Ludvika posnemanje in zavzetje Palestine, zavedanje, da obljuba zapade v dolg.
<i>Italijan</i>	Svetemu imenu naj bolj zadostijo, zakone raje upoštevajo, kot o njih le govorijo, za skupno dobro naj bolje skrbijo.
<i>Nemec</i>	Sloga med vladarji, verska enotnost, starodavna poštenost in življenjska skromnost.
<i>Anglež</i>	Več pokornosti do kronanih glav, manj razprtij zaradi vseh vrst herezij.
<i>Šved</i>	Naj se znotraj svojih meja in vojske drži; kar je pridobljeno po krivici, se hitro razprši, kaznovani so kraljestva dediči.
<i>Poljak</i>	Mirno kraljestvo in v življenju treznosti, ni boljšega zaklada od obče sile in moči.
<i>Madžar</i>	Naj se ne upira zakonu in naj bo kralju zvest, razdeljenost v spopadu – skupen poraz.
<i>Rus</i>	Pod znamenji ugodnimi naj nadaljuje uk v umetnosti; naj dobro zna, da je brezdelje leglo vsega zla.
<i>Grk</i>	Naj izkoristi svoje danosti in s Frigici po pameti ravna, saj kjer se prepirata dva, tretji dobiček ima.